

ՀՀ ԱՐԱԳԱՇՈՏՆԻ ՄԱՐԶ RA ARAGATSOTN MARZ

Մարզկենտրոնը՝ *Marz centre*
ք. Աշտարակ *Ashtarak town*

Տարածաշրջանները՝ *Territories*
Աշտարակ *Ashtarak*
Ապարան *Aparan*
Արագա *Aragats*
Թալին *Talin*

Քաղաքները՝ *Towns*
Աշտարակ *Ashtarak*
Ապարան *Aparan*
Թալին *Talin*

Տարածքը Territory	2 756 քառ. կմ/ sq. km
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը Territory share of the marz in the territory of RA	9.3 %
Համայնքներ, 2018թ. տարեկգրի դրությամբ Communities, as of the beginning of 2018	72
Քաղաքներ Towns	3
Գյուղեր Villages	117
Բնակչության թվաքանակը 2018թ. տարեկգրի դրությամբ Population number as of the beginning of the year, 2018	127.1 հազ. մարդ / ths. person
<i>այդ թվում՝</i> <i>of which:</i>	
քաղաքային urban	27.6 հազ. մարդ/ ths. person
գյուղական rural	99.5 հազ. մարդ/ ths. person
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը Share of marz population size in RA population size	4.3 %
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը Share of urban population size	21.7 %
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր Agricultural land	218 210.3 հա/ Ha
այդ թվում՝ վարելահողեր of which: arable land	54 082.5 հա/ Ha

ՀՀ Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտոխճուղիները՝ Երևան – Աշտարակ – Թալին – Գյումրի, Երևան–Աշտարակ – Սպիտակ և Երևան – Արմավիր – Քարակերտ – Գյումրի: Մարզի տարածքը հասնում է նաև ՀՀ գլխավոր երկաթուղին (միայն արևմտյան հատվածով և մարզի տնտեսական զարգացման վրա էական ազդեցություն չի թողնում):

Մարզում են գտնվում Բյուրականի նշանավոր աստղադիտարանը, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի, ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտները:

2017թ.-ին ՀՀ Արագածոտնի մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

արդյունաբերություն՝	2.2%,
գյուղատնտեսություն՝	9.7%,
շինարարություն՝	5.0%,
մանրածախ առևտուր՝	1.3%,
ծառայություններ՝	0.7% :

Մարզի տնտեսության հիմքն արդյունաբերությունը և գուղատնտեսությունն են:

Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է սննդամթերքի և ըմպելիքի, թանկարժեք իրերի արտադրության ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում:

Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (հացահատիկ, կարտոֆիլ, բազմամյա տնկարկներ, կերային մշակաբույսեր), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնագիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես, հացահատիկային մշակաբույսերի արտադրության) և անասնաբուծության մեջ:

Քեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Մարզկենտրոն Աշտարակ քաղաքը (2018թ. տարեկզբի դրությամբ՝ 17.2 հազ. մարդ) գտնվում է Քասախ գետի ափին, Երևանից 19 կմ հյուսիս-արևմուտք: Քաղաքը հանդիսանում է Երևան-Գյումրի, Երևան–Սպիտակ ճանապարհների հանգույցը:

Աշտարակ-Ապարան ճանապարհին կառուցվել է 33 մ բարձրություն ունեցող խաչ, որը բաղկացած է 1 716 հատ փոքր խաչերից: Փոքր խաչերը խորհրդանշում են հայ ազգի քրիստոնեության ընդունման 1 716 ամյակը(ամեն տարի մեծ խաչին ավելանում է ևս մեկ փոքր խաչ):

Քաղաքը զարգացել է որպես Երևան քաղաքի ար-

The 3 motor highways of republican importance – Yerevan – Ashtarak – Talin - Gyumri, Yerevan – Ashtarak - Spitak and Yerevan – Armavir – Karakert - Gyumri run through the territory of the RA Aragatsotn marz. The territory of marz intersects RA principal railway as well (only across the end of the West, so it hasn't any influence on economic development of the marz).

The famous Observatory of Byurakan, the Institutes of Radiophysics and Electronics, Physical Researches of RA National Academy of Sciences are located in the marz.

In 2017 the share of economy main branches of RA Aragatsotn marz in total volume of correspondent branches of the republic comprised:

industry	2.2%,
agriculture	9.7%,
construction	5.0%,
retail trade	1.3%,
services	0.7%.

The main economy branches of the marz are industry and agriculture.

Industry is specialized in manufacture of food products and beverage, precious articles and exploiting of mines of building materials.

The geographical position and climatic conditions of the marz are favourable for development of both plant growing (grain, potatoes, perennial grass, and forage crops) and cattle breeding.

Agriculture is mainly specialized in plant growing (especially, crop-production) and cattle breeding.

Freight and passenger transportations in the marz are implemented by road transport.

Marz centre Ashtarak town (as of the beginning of the year, 2018 comprised 17.2 ths. people) is situated on the bank of Kasakh river, in the distance of 19 km to the North-West from Yerevan. Town is the junction of Yerevan-Gyumri and Yerevan-Spitak roads.

On the Ashtarak-Aparan road was built cross, which have 33 m height and consists of 1 716 small crosses. Small crosses symbolize the 1 716 anniversary of the adoption christianity of armenian nation(every year they add one more small cross to the big cross).

Ashtarak town developed as a satellite town of Yerevan. It is the administrative and political, economic, scientific, educational and cultural centre of the marz. The main

բանյակ քաղաք: Այն մարզի վարչաքաղաքական, տնտեսական, գիտական ու կրթամշակութային կենտրոնն է: Աշտարակ քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունն է:

Ապարան քաղաքը (2018թ. տարեկզբի դրությամբ 6.1 հազ. մարդ) մարզում մեծությամբ և նշանակությամբ երկրորդ քաղաքն է: Գտնվում է Քասախ գետի ափին (Երևանից 60 կմ հեռավորությամբ): Ապարան քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի արտադրությունն է:

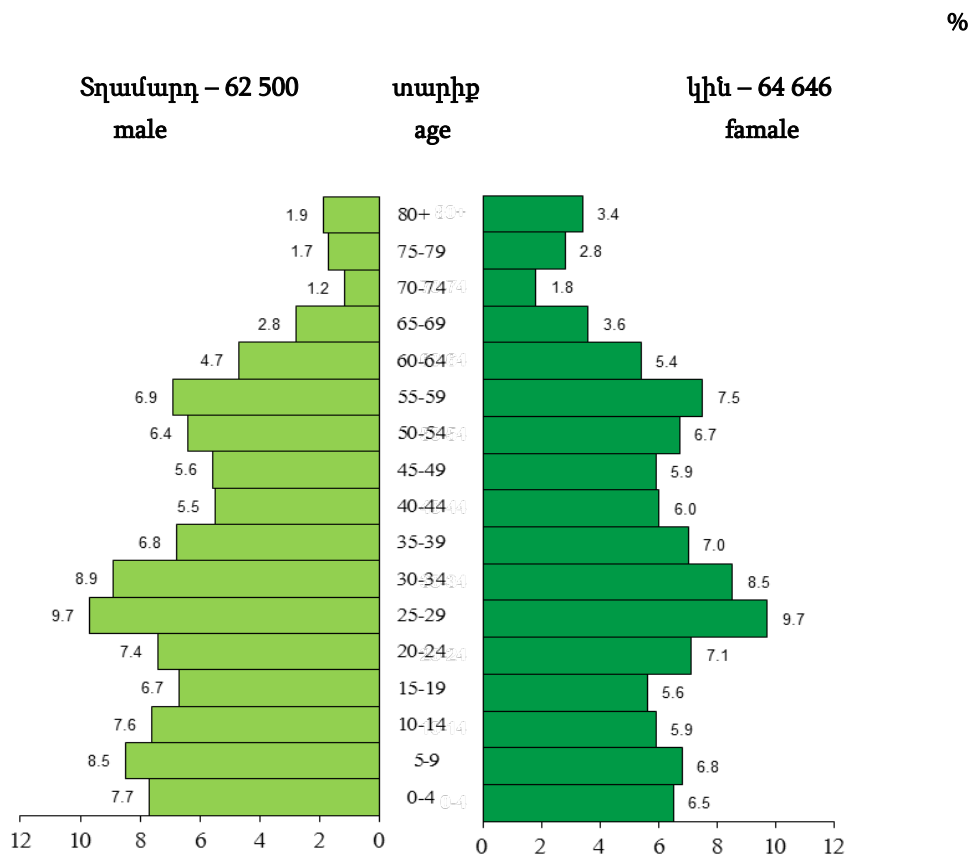
Թալին քաղաքը (2018թ. տարեկզբի դրությամբ՝ 4.3 հազ. մարդ) գտնվում է Արագած լեռան հարավարևմտյան լանջին (Երևանից 65 կմ հեռավորությամբ): Քաղաքի տնտեսության հիմքը թանկարժեք իրերի արտադրությունն է:

branch of economy is food and beverage production.

Aparan town (as of the beginning of the year, 2018 comprised 6.1 ths. people) is the second town in the marz by its largeness and importance. It is situated on the bank of Kasakh river (in the distance of 60 km from Yerevan). The main branch of economy is food production.

Talin town (as of the beginning of the year, 2018 comprised 4.3 ths. people) is located on the south-western slope of Aragats mountain(in the distance of 65 km from Yerevan). The base of economy is precious articles production.

**ՀՀ ԱՐԱԳԱՇՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ՍԵՌԱՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ԲՈՒՐԳԸ,
2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ
AGE AND SEX PYRAMID OF RA ARAGATSOTN MARZ DE JURE POPULATION
2018 as of January 1**

ՄԱՆՐԱԾԱԽ ԱՌԵՎՏՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐ
RETAIL TRADE UNITS

	Քանակը Number					
	2013	2014	2015	2016	2017	
Մանրածախ առևտրի օբյեկտներ, ընդամենը	437	506	562	598	601	Retail trade units, total
<i>այդ թվում՝</i>						<i>of which:</i>
խանութներ	128	190	250	285	299	shops
կրպակներ	238	243	251	251	241	kiosks
գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկաներ	2	2	2	2	2	markets of agricultural produce
սպառողական ապրանքների շուկաներ	1	2	2	2	2	markets of consumer goods
առևտրի այլ օբյեկտներ	68	69	57	58	57	other trade units

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
EDUCATIONAL INSTITUTIONS

	Քանակը Number					
	2013	2014	2015	2016	2017	
Պետական նախադպրոցական	20	23	23	28	30	State pre-school
Պետական հանրակրթական	122	122	122	122	122	State general educational
Երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	8	10	10	10	10	Musical, art schools, creative centers for children
Պետական նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) ուսումնական ¹	2	2	2	2	2	State preliminary vocational educational
Պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	1	1	1	1	1	State middle vocational educational

ՔԱՂԱՔՆԵՐ
TOWNS/CITIES

Անվանումը	Town name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ* Number of de jure population as of January 1, 2018, person*
Աշտարակ	Ashtarak	17 217
Ապարան	Aparan	6 059
Թալին	Talin	4 326

¹ Ներառյալ այն միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունները, որոնք իրականացնում են նախնական (արհեստագործական) ծրագիր:

Including those middle vocational educational institutions, which implement preliminary vocational program.

**ԳՅՈՒՂԵՐ
VILLAGES**

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ** Number of de jure population as of January 1, 2018, person**
Աշտարակի տարածաշրջան Asharak district			
1	Ագարակ	Agarak	2 027
2	Աղձք	Aghdsk	1 978
3	Անտառուտ	Antarut	416
4	Ավան	Avan	917
5	Խնուսիկ	Khnusik	0.0
6	Արագածոտն	Aragatsotn	1 275
7	Արտաշավան	Artashavan	711
8	Լուսաղբյուր	Lusaghbyur	-
9	Նիգատուն	Nigatun	-
10	Արուճ	Aruj	1 248
11	Բազմաղբյուր	Bazmaghbyur	1 105
12	Բյուրական	Byurakan	4 689
13	Դպրևանք	Dprevank	50
14	Լեռնարոտ	Lernarot	380
15	Կարբի	Karbi	4 550
16	Կոշ	Kosh	3 692
17	Կարին	Karin	663
18	Ղազարավան	Ghazaravan	612
19	Մուղնի	Mughni	1 160
20	Նոր Ամանոս	Nor Amanos	839
21	Նոր Եդեսիա	Nor Yedesia	1 371
22	Շամիրամ	Shamiram	2 044
23	Ոսկեհատ	Voskehat	1 071
24	Ոսկեվազ	Voskevaz	4 226
25	Սաղմոսավան	Saghmosavan	151
26	Սասունիկ	Sasunik	3 213
27	Վերին Սասունիկ	Verin Sasunik	145
28	Տեղեր	Tegher	210
29	Ուշի	Ushi	1 720
30	Ուջան	Ujan	3 362
31	Փարպի	Parpi	2 452

* ՀՀ քաղաքների բնակչության թվաքանակը ներկայացված է ՀՀ 2011թ. մարդահամարի հիմքով վարվող բնակչության ընթացիկ հաշվառմամբ:

Population of city/towns of RA are presented according to the current population statistics based on RA 2011 population Census.

** ՀՀ մարզերի գյուղերի այս տվյալների սկզբնաղբյուրը՝ համայնքների կողմից տարեկան կտրվածքով ներկայացվող «Գյուղական բնակչության սեռատարիքային կազմը» պետական վիճակագրական հաշվետվություններն են: Այդ սկզբնաղբյուրներով ՀՀ 955 գյուղական բնակավայրերի մշտական բնակչության թվաքանակների հանրագումարը՝ ամբողջությամբ և ըստ մարզերի, ունի որոշակի շեղում բնակչության ընթացիկ հաշվառման համանուն տվյալներից, որոնք խարսխված են ՀՀ արդարադատության նախարարության և ՀՀ ոստիկանության վարչական ռեգիստրների տվյալների վրա (շեղումը՝ 01.01.2018թ.-ի դրությամբ ՀՀ մասշտաբով՝ կազմել է +12.2%): Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գյուղերի միջև խնդրո առարկա տեղեկատվության փոխանակման, համադրման և անվանական տվյալների մակարդակով ստուգաճշտման համակարգի բացակայությամբ:

The sources of these data on RA villages are State statistical annual reporting forms «Age and Sex composition of rural population» provided by the communities. According to this source the total resident population of RA 955 villages, as a whole and by marzes (regions), have some deviation from the same data of current statistics of population, which are based on the administrative registers of RA Ministry of Justice and RA Police (as of 01.01.2018 the deviation comprised +12.2% for the Republic). The deviation is mainly stipulated by the absence of data exchange, comparison and check system on individual level of the given information between villages.

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ** Number of de jure population as of January 1, 2018, person**
32	Օհանավան	Ohanavan	2 568
33	Օշական	Oshakan	5 950
34	Օրգով	Orgov	478
Ապարանի տարածաշրջան Aparan district			
1	Արագած	Aragats	3 940
2	Արայի	Arayi	664
3	Ափնագյուղ	Apnagyugh	628
4	Եղիպատրուշ	Yeghipatrush	772
5	Երնջատափ	Yernjatap	636
6	Թթուջուր	Ttujur	377
7	Լուսագյուղ	Lusagyugh	866
8	Օաղկաշեն	Tsaghkashen	670
9	Կայք	Kayk	596
10	Հարթավան	Hartavan	1 003
11	Ձորագլուխ	Dsoraglukh	283
12	Նիգավան	Nigavan	743
13	Շենավան	Shenavan	1 929
14	Շողակն	Shoghakn	158
15	Չքնաղ	Chknagh	203
16	Ջրամբար	Jrambar	180
17	Սարալանջ	Saralanj	237
18	Վարդենիս	Vardenis	832
19	Վարդենուտ	Vardenut	1 021
20	Քուչակ	Kuchak	2 235
Արագածի տարածաշրջան Aragatsotn district			
1	Ալագյազ	Alagyaz	575
2	Ավշեն	Avshen	470
3	Բերքառատ	Berkarat	1 058
4	Գեղադիր	Geghadir	719
5	Գեղաձոր	Geghadzor	1 325
6	Գեղարոտ	Gegharot	585
7	Լեռնապար	Lernapar	542
8	Օաղկահովիտ	Tsaghkahovit	2 223
9	Օիլքար	Tsilkar	680
10	Կանիաշիր	Kaniashir	443
11	Հնաբերդ	Hnaberd	2 337
12	Ճարճակիս	Tchartchakis	433
13	Մելիք գյուղ	Meliqjugh	1 237
14	Միջնատուն	Mijnatun	196
15	Միրաք	Mirak	135
16	Նորաշեն	Norashen	1 273
17	Շենկանի	Shenkani	292
18	Ջամշլու	Jamshlu	287
19	Ռյա թագա	Rya Taza	696

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2018թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ** Number of de jure population as of January 1, 2018, person**
20	Սադունց	Sadunts	235
21	Սիփան	Sipan	326
22	Վարդաբլուր	Vardablur	639
Թալինի տարածաշրջան Talin district			
1	Ագարակավան	Agarakavan	1 144
2	Ակունք	Akunk	733
3	Աշնակ	Ashnak	1 360
4	Արագածավան	Aragatsavan	6 210
5	Արտենի	Arteni	3 758
6	Արևուտ (նախկինում՝ Բարոժ)	Arevut (formerly Baroj)	104
7	Գառնահովիտ	Garnhovit	517
8	Գետափ	Getap	167
9	Դաշտադեմ	Dashtadem	648
10	Դավթաշեն	Davtashen	775
11	Դրմասար	Ddmasar	205
12	Դիան	Dian	125
13	Եղնիկ	Yeghnik	514
14	Զարինջա	Zarinja	653
15	Զովասար	Zovasar	548
16	Թաթուլ	Tatul	1 021
17	Թլիկ	Tllik	165
18	Իրինդ	Irind	923
19	Լուսակն	Lusakn	232
20	Ծաղկասար	Tsaghkasar	94
21	Կաթնաղբյուր	Katnaghbyur	1 222
22	Կանչ	Kanch	133
23	Կարմրաշեն	Karmrashen	655
24	Կաքավաձոր	Kaqavadsor	1 198
25	Հակո	Hako	206
26	Հացաշեն	Hacashen	426
27	Ջորագյուղ	Dsoragiugh	8
28	Մաստարա	Mastara	2 687
29	Մեծաձոր	Metsadsor	23
30	Ներքին Բազմաբերդ	Nerqin bazmaberdd	1 615
31	Ներքին Սասնաշեն	Nerkin Sasnashen	1 161
32	Նոր Արթիկ	Nor Artik	546
33	Շղարշիկ	Shgharshik	576
34	Ոսկեթաս	Vosketas	569
35	Պարտիզակ	Partizak	347
36	Սորիկ	Sorik	145
37	Սուսեր	Suser	363
38	Վերին Բազմաբերդ	Verin Bazmaberdd	497
39	Վերին Սասնաշեն	Verin Sasnashen	462
40	Ցամաքասար	Tsamakasar	498
41	Օթևան	Otevan	248

**ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ
ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2017թ.
SOME SOCIAL INDICATORS OF DISTRICT COMMUNITY WITH 10 000
POPULATION IN RA ARAGACOTN MARZ, 2017**

	Ընդամենը Total	նրանցից՝ including:		
		կանայք ¹ women ¹	տղամարդիկ ¹ men ¹	
Բնակչությունը, մարդ	10 000	5 072	4 928	Population, person
Ծնվածներ, մարդ	130	60	70	Births, person
Մահացածներ, մարդ	94	45	49	Deaths, person
Ամուսնություններ	51	X	X	Marriages
Ամուսնալուծություններ	13	X	X	Divorces
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակմակերեսով, քառ.մ	44.9	X	X	Total area of housing stock provided per inhabitant, square metre
Կրթության ոլորտ, հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝				Education sphere, attendance to educational institutions, person
նախադպրոցական	161	82	79	pre-school
հանրակրթական	1 338	608	730	general schools
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	99	60	39	musical, art schools, creative centers for children
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	18	7	11	preliminary vocational
միջին մասնագիտական	17	8	9	middle vocational
բարձրագույն մասնագիտական	-	-	-	higher vocational
Առողջապահության ոլորտ՝				Public health sphere
հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	28 665	annual attendance to polyclinic during the year (number of attendances)
Մարզիկներ, մարդ	44	2	42	Athletes, person
Զբաղվածներ, մարդ	3 793	1 890	1 903	Employed, person
նրանցից՝ գիտական հիմնարկներում	23	8	15	including:- in Science establishments
նրանցից՝ գիտության դոկտոր	2	0.0	2	including: - doctors of Science
գիտության թեկնածուներ	6	2	4	candidates of Science
ուսուցիչներ	221	173	48	teachers
բժիշկներ	18	physicians
միջին բուժանձնակազմ	45	paramedical personnel
Գործազուրկներ, մարդ	216	112	104	Unemployed, person
Սոցիալական ապահովության ոլորտ				Social insurance sphere
ընդամենը կենսաթոշակատուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1 440	851	589	total pensioners/ as of the end of the year/ person
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	433	X	X	families that get poverty family benefit and one-time benefit
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում				Annual attendance during the year
գրադարան	19 745	library
թատրոն	-	-	-	theatre
համերգ	-	-	-	concert
թանգարան	547	museum
Իրավական ոլորտ				Law sphere
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	57	X	X	total crimes, during the year
այդ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	28	X	X	of which - not grave crime
միջին ծանրության	24	X	X	medium crime
ծանր	5	X	X	grave crime
ատանձնապես ծանր	0.0	X	X	special grave crime

¹ Ցուցանիշները հաշվարկային են:
The indicators are accountable.